

T.C.
ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

20 Mayıs 2021

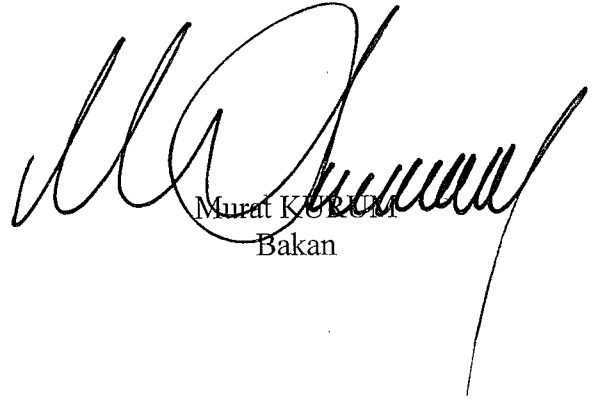
Sayı :30824082-610 955328
Konu :Yazılı Soru Önergeleri

.../.../2021

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Milletvekilllerimiz tarafından şahsıma yöneltilen ve ilişik listede; TBMM Esas numaraları ve konuları belirtilen yazılı soru önergeleri incelenmiş olup, söz konusu önergelerde yer alan hususlara ilişkin cevaplarımız ekte sunulmuştur.

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

Murat KURUM
Bakan

EK:

-Liste (7 Sayfa)

-Cevap Yazısı (55 Adet, 133 Sayfa)

7/41406 G.K.106
7/41711 G.K.109
7/42148 } G.K.112
7/42156 }
7/42164 }
7/42731 G.K.119
7/42841 } G.K.121
7/42843 }
7/43026 - 7/43027 } G.K.123
7/43029 }
7/43036 - 7/43041 }
7/43160 G.K.125

7/43222 } G.K.126
7/43224 - 7/43225 }
7/43326 }
7/43429 - 7/43430 } G.K.128
7/43432 - 7/43433 }
7/43435 - 7/43436 }
7/43440 }
7/43580 - 7/43584 G.K.129
7/43638 G.K.131
7/43708 } G.K.134
7/43713 }

7/43817 - 7/43818 } G.K.136
7/43820 }
7/43825 - 7/43828 }
7/43966 - 7/43968 } G.K.137
7/43972 }
7/44176 } G.K.139
7/44271 }
7/44276 }
7/44315 } G.K.142
7/44438 }
7/44505 - 7/44506 G.K.1

İZMİR MİLLETVEKİLİ
SAYIN MURAT ÇEPNİ'NİN
TBMM 7/43818 ESAS SAYILI
YAZILI SORU ÖNERGESİNE AİT
SORULAR VE CEVAPLARI

7/43818
G.K.136

SORULAR

Brezilya Donanması'na ait 1963 yılı yapımı, NAe São Paulo isimli uçak gemisinin, Türk gemi söküm firması SÖK Denizcilik ve Tic. A.Ş. tarafından satın alınıp, Mayıs-Haziran ayları arasında İzmir Aliğa'ya sökülme üzere yola çıktığı, parçalanacak geminin 600 ton asbest içerdiği haberleri basında yer almıştır. Gemi 1963-2000 yıllarında Fransız donanmasına hizmet vermiştir. Fransa ve Brezilya arasında imzalanan anlaşma gereği, geminin AB onaylı geri dönüşüm tesislerinde, güvenli ve çevreye uygun bir şekilde sökülmesi gerekmektedir.

Norveç, Danimarka, Hollanda, Belçika, İngiltere, Polonya, Portekiz, İspanya, Ukrayna, Rusya Federal Cumhuriyeti, Brezilya, Meksika gibi Dünyanın pek çok ülkesinde gemi söküm tesisleri bulunmasına karşın bu ülkelerdeki gemi söküm tesisleri, çevresel ve toplumsal maliyetlerinin yüksekliği nedeniyle çalıştırılmamaktadır. Hindistan, Pakistan, Bangladeş, Çin Halk Cumhuriyeti ve Türkiye'de İzmir Aliğa'daki tesislerde ise gemi sökümü devam etmektedir. Aliğa'da gemi sökümü 1976 yılından beri yapılmaktadır. 2020 itibarıyla 10 şirket AB standart belgesi almıştır. Gemi sökümünde çevreyi kirleten ve insan sağlığına zarar veren etmenlerin başında asbest, madensel yağlar, ağır metaller, polisiklik aromatik hidrokarbonlar, poliklorlu bifeniller organotin bileşikler, dioksin ve diğerleri gemi sökümün kirleticileri gelmektedir.

Asbest, Asbest lifsi ve kristal yapıya sahip; magnezyum silikat, kalsiyum magnezyum silikat, demir magnezyum silikat ve kompleks sodyum demir silikat bileşimi şeklinde bulunan bir grup mineraldir. Asbest yanmazlık özelliği, yalıtım gücü ve kimyasal olarak nötr olmasından dolayı gemilerin yapımında, makine dairesinin, mürettebat kamaralarının yalıtımında, boruların ve elektrik kablolarının izolasyonunda kullanılmıştır. Şaftlarında, boyalarında, pompa odaları, makina ve kazan dairesinde, tavan yer ve zemin kaplamalarında, yakıt tanklarında, contalarda da asbest bulunmaktadır. İnsan sağlığına, son derece zararlı, kanserojen bir maddedir. Kanser Araştırmaları Ajansı (IARC), asbesti, kesin kanserojen olarak tanımlamış ve kanserojen maddeler listesinde 1. grupta sınıflandırılmıştır. Ayrıca, akciğer hastalıklarına ve ciltte yaralanmalara da neden olmaktadır. Türkiye'de, 29 Ağustos 2010 tarihinde yayınlanan "Bazı Tehlikeli Maddelerin, Müstahzarların ve Eşyaların Üretimine, Piyasaya Arzına ve Kullanımına İlişkin Kısıtlamalar Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik" ile kansere neden olan asbestin üretimi, kullanımı ve asbest içeren eşyaların piyasaya sunulmasını yasaklanmıştır. Aliğa gemi söküm alanında, 1991 yılında Alman araştırmacıların yaptıkları hava örneği analizleri sonucunda tesislerin her yerinde havanın asbest lifleriyle kirlenmiş olduğunu ortaya çıkmıştır. Greenpeace'in 2001 yılında yaptığı araştırma sonucunda da asbest içeren malzemelerin gemi söküm tesislerinin her yerinde dağınık olarak bulunduğu açıklanmıştır. Aliğa'da; gemilerden sökülen asbestin diğer tehlikeli atıklarla birlikte denize ve Harmandalı Çöp Döküm alanına döküldüğü, İzmir'de kurulu fren ve debriyaj imalâthanelerine verildiği iddia edilmektedir. Gemi söküm şirketlerinin çıkardıkları asbestleri Manisa'daki bertaraf tesisine gönderme zorunluluğu bulunmaktadır. Sadece bir kısım asbestli atık yollanmakta, yüzlerce ton asbest doğaya bırakılmaktadır.

Dünyanın birçok ülkesinde asbest kullanımına son verilmiştir. Almanya'da asbest dışalım ve kullanımı sıfırlanmıştır. Asbestli gemilerin söküm işi çevresel felaketlere ve halk sağlığında ciddi sorunlara neden olduğundan; Greenpeace, demokratik kitle ve çevre örgütleri; 1993 yılında The S S United States adlı asbestli geminin, 2002 yılında Fransa'dan gelen Sea Beirut isimli asbestli geminin, 2003 yılında binlerce ton asbest ve tehlikeli madde içeren Fransız uçak gemisi Clemenceau'nun ve İspanya'dan gelen Novoçerkask adlı geminin Aliğa tesislerinde sökülmemesi için büyük mücadeleler vermiştir.

1992 yılında yürürlüğe giren Tehlikeli Atıkların Sınırlar Ötesi Taşınması ve Bertaraf Edilmesinin Kontrolüne İlişkin Basel Sözleşmesi'ne Türkiye 1994 yılında taraf olmuştur. Sözleşmenin amacı, tehlikeli ve diğer atıkların sınırlar ötesi taşınması, bertaraf edilmesi ve geri dönüşümünden doğabilecek tehlikeleri ortadan kaldırmaktır. Asbestin ve tehlikeli maddelerin insan sağlığı ve çevrede yol açtığı tehlikeleri göz önüne alınarak, Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası anlaşmalar, yasalar ve Anayasa gereği, halkın sağlıklı ve dengeli çevrede yaşama hakkının koruması Devletin önceliği olmalıdır.

Bu bağlamda;

- 1-600 ton asbest içerdiği iddia edilen NAe São Paulo isimli geminin Aliğa'da söküm işinin yapılacağı Bakanlığınızın bilgisi dahilinde midir?
- 2-600 ton asbestin Aliğa'da neden olacağı çevresel etkiler dikkate alınmış mıdır? Bu konuda sivil toplum örgütlerinin görüşleri dikkate alınmakta mıdır?
- 3- Söküm işinin uluslararası standartlara uygun ve çevre açısından gerekli tedbirlerin alınarak yapılması için ne gibi çalışmalar yapılmaktadır? Bu konuda Bakanlığınızın denetimi ve yaptırım olacak mıdır? Bakanlığınız söküm yapan firmaların denetimini yasa ve yönetmeliklere uygun yapmakta mıdır?
- 4- Söküm işinde asbest maddesi ne şekilde, kimler tarafından bertaraf edilecektir?
- 5-Aliğa'da asbestin yok edilmesi, çevreye ve insan sağlığına verdiği zararların tespit edilip, engellenmesi konusunda Bakanlığınızın ne gibi çalışmaları vardır?
- 6- Halk sağlığı ve çevrenin korunması için asbest içeren gemilerin Türkiye sınırlarında söküm işine son verilmesi için Hükümetinizin bir çalışması olacak mıdır?
- 7- Son beş yıl içerisinde Aliğa tesislerinde kaç gemi söküm işi yapılmıştır? Söküm işi yapılan gemilerin kaçında asbest tespit edilmiştir? Ne kadar asbest Manisa'daki bertaraf tesisine gönderilmiştir?
- 8- Aliğa'da gemi söküm tesislerinin çevreye yol açtığı felaketler ve neden olduğu sağlık sorunlarının tespiti için Hükümetiniz bir araştırma yapmış mıdır? Bu konuda demokratik kitle örgütleri ile iş birliği yapılmış mıdır?
- 9- Aliğa Sanayi bölgesinde koç ton tehlikeli atık mevcuttur? Aliğa'nın hava kirliliği hangi sıklıkla, ne şekilde ölçülmektedir?

CEVAPLAR

1-Bahse konu geminin sökülme üzere Ülkemize getirilmek istendiğine ilişkin Bakanlığımıza yapılan bir notifikasyon (ön bildirim) başvurusu bulunmamaktadır.

2-Bakanlığımıza bahse konu gemiye ilişkin başvuru yapılmamıştır. Gemilerin Ülkemize sökülme üzere getirilmesi için notifikasyon (ön bildirim) başvurusu yapıldığında geminin tehlikeli madde envanteri incelenip değerlendirilerek notifikasyon onayı verilmektedir.

3- Gemi söküm işlemleri Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı tarafından yürütülmekte olan Gemi Söküm Yönetmeliği gereğince yapılmakta olup, söküm işleminden çıkan atıkların yönetimi Atık Yönetimi Yönetmeliği ve ilgili atık mevzuatı hükümleri doğrultusunda gerçekleştirilmektedir. Ayrıca gemi söküm tesislerinin şartları Bakanlığımız tarafından denetlenerek tesislere gemi söküm izni belgesi verilmekte ve 2872 sayılı Çevre Kanunu gereği hususlara uyulup uyulmadığı denetlenmekte ve uyulmadığının tespiti halinde idari yaptırım uygulanmaktadır.

Ayrıca; 5312 Sayılı Deniz Çevresinin Petrol ve Diğer Zararlı Maddelerle Kirlenmesinde Acil Durumlarda Müdahale ve Zararların Tazmini Esaslarına Dair Kanun ve Uygulama Yönetmeliği kapsamında gerçekleştirilecek deniz kirliliklerine hazırlıklı olma çalışmaları çerçevesinde gemi söküm tesisleri için "Kıyı Tesisi Risk Değerlendirmesi ve Acil Müdahale Planı" hazırlanmış ve deniz kirliliğinin önlenmesine yönelik tedbirler alınmıştır.

4-Asbest içeren malzemelerin kullanıldığı yerlerin yıkımı, sökümü, tamirâtı ve tadilatı sırasında çalışanların sağlığını ve güvenliğini korumak amacıyla, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından hazırlanan ve 25/01/2013 tarihli ve 28539 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Asbestle Çalışmalarda Sağlık ve Güvenlik Önlemleri Hakkında Yönetmelik esaslarına ve ilgili mevzuata uyulması gerekmektedir. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından asbest söküm için yetkilendirilmiş kişilerce asbest sökümü yapılmaktadır.

Asbest içeren atıkların taşınması ve bertarafı Atık Yönetimi Yönetmeliği ve ilgili mevzuat çerçevesinde gerçekleştirilmektedir. Asbest ihtiva eden atıklar 20/03/2015 tarihli ve 29301 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan “Atıkların Karayolunda Taşınmasına İlişkin Tebliğ” kapsamında gerekli önlemler alınarak atık taşıma araç lisansı bulunan araçlarla taşınması ve lisanslı tesislerde bertaraf edilmesi gerekmektedir. 26/03/2010 tarihli ve 27533 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan “Atıkların Düzenli Depolanmasına Dair Yönetmeliğin” 30’uncu maddesinin ikinci fıkrası kapsamında asbest içeren atıklara ilişkin hususlar belirlenmiştir. Asbest içeren atıklar gerekli önlemler alınmak kaydıyla II. sınıf depolama tesislerinde test edilmeksizin depolanarak bertaraf edilebilir. Asbest içeren inşaat atıkları ve diğer asbest atıklarını kabul edecek depolama tesislerinde;

- a) Atıkların, bağlayıcı madde ile bağlanan ya da plastik ile ambalajlanmış asbest lifleri de dâhil olmak üzere asbestten başka hiçbir tehlikeli madde içermemesi,
- b) Asbest içeren inşaat atıklarının ve diğer asbestli atıkların diğer atıklardan ayrı bir hücrede depolanması ve bu hücrelerin kontrol altında tutulmaları,
- c) Asbest liflerinin dağılıp tesise yayılmasını engellemek için; depolanan atıkların bulunduğu hücrenin; yapılacak olan her sıkıştırma işleminden önce ve her gün uygun malzeme ile kapatılması,
- ç) Atıklar ambalajlı değilse düzenli olarak ıslatılması,
- d) Asbest liflerinin tesise yayılmasının engellenmesi amacıyla; depolama tesisinin ve lotların üzerinin en son üst örtü ile kapatılması,

- e) Depolama tesisinde veya lotlarda; asbest liflerinin etrafa yayılmasına sebep olacak sondaj ve benzeri hiçbir çalışma yapılmaması,
- f) Kapatma sonrasında; depolama tesisinin ve asbest liflerinin depolandığı hücrenin tam olarak yerini gösteren koordinatları da içeren bir plan hazırlanması,
- g) Depolama tesisinin kapatılmasından sonra arazinin olası kullanımında asbestin insanlarla temasını engellemek amacıyla gerekli önlemlerin alınması gerekir.

5-Aliğa Gemi Söküm Bölgesi'nde asbest sökümü yapıldıktan sonra çıkan asbest içeren atıkların taşınması ve bertarafı Atık Yönetimi Yönetmeliği, Atıkların Düzenli Depolanmasına Dair Yönetmelik ve ilgili mevzuat çerçevesinde gerçekleştirilmektedir.

Asbest liflerinin ve bu lifleri içeren karışımların ve eşyaların imalatı, piyasaya kasıtlı olarak eklenen arzı ve kullanımı, Kimyasalların Kaydı, Değerlendirilmesi, İzni ve Kısıtlanması Hakkında Yönetmelik (R.G: 23/06/2017-30105 mükerrer sayı) kapsamında yasaktır.

6,7- Son beş yıl içerisinde Aliğa gemi söküm tesislerinde toplamda 714 adet geminin söküm işlemi yapılmış olup, gemilerin eski gemiler olması sebebiyle büyük kısmında asbest tespit edilmiştir. Tespit edilen ve sökülen asbestlerin tümü Bakanlığımızca lisanslandırılmış bertaraf tesisine gönderilmiştir.

8,9-Aliğa'nın hava kirliliği Aliğa (Enka) ve Aliğa-Bozköy Hava Kalitesi İzleme İstasyonları ile kesintisiz 7 gün 24 saat esasına dayanarak ölçülmektedir. İstasyonlarda PM10, PM2.5, SO2,O3, CO ve Nox Parametrelerine ait ölçüm cihazları aracılığıyla hava kalitesi ölçümleri izlenmektedir.